

ČTEME DĚTEM ANEB NĚKOLIK RAD DO ZAČÁTKU

- Dětem začněte číst co nejdříve. Čím dříve je motivujete, tím je to snazší a lepší.
- Využívejte dětské básničky a písničky k tomu, abyste stimulovali jazyk dítěte a jeho schopnost naslouchat.
- Čtete tak často, jak máte vy a dítě (nebo žáci) čas.
- Mějte na paměti: umění naslouchat si osvojujeme. Je zapotřebí se mu naučit a postupně je kultivovat - a to se nestane přes noc.
- Začněte obrázkovými knihami, které mají jen pár vět na stránce. Poté postupně přecházejte ke knihám, které obsahují stále více textu, a nakonec ke knihám, jež jsou členěny do kapitol, a k románům.
- Když čtete knihu poprvé, popovídejte si s dětmi o ilustraci na obálce. Zeptejte se: „O čem myslíš, že to bude?“
- V průběhu čtení udržujte zájem čtenářů tím, že se občas zeptáte: "Co myslíš, že se teď stane?"
- Ve čtení vytrvejte. Jestliže jste se čtením jedné knihy začali, měli byste v ní pokračovat - snad jen tehdy ne, pokud by to byla špatná kniha. Necháváte-li děti nebo studenty čekat mezi čtením kapitol tři nebo čtyři dny, nečekejte, že si udrží zájem.
- Čtete občas texty, jež jsou nad intelektuální úroveň dítěte, a dejte mu tak prostor k přemýšlení.
- Obrázkové knihy lze snadno číst skupině dětí i velmi různého věku. Povídkové knihy však představují výzvu. Pokud je věkový rozdíl mezi dětmi vyšší než dva roky (a existují tak sociální a emoční rozdíly), každé z dětí by mohlo mít větší prospěch z individuální četby. To sice vyžaduje více snahy ze strany rodičů, ale tato snaha sklídí úměrný úspěch. Posílíte tím jedinečnost každého z dětí.
- Vyhýbejte se dlouhým popisným pasážím, pokud je dítě svou představivostí a délkou pozornosti ještě neumí zvládnout. Jejich zkrácení nebo úplné vypuštění jistě není chybou.
- Jsou-li kapitoly dlouhé nebo nemáte-li dostatek času k dokončení celé kapitoly, najděte napínavé místo, ve kterém přestanete. Nechte své publikum v očekávání.
- Dejte posluchačům chvílku na to, aby se usadili a duševně i fyzicky se naladili na

příběh. Jde-li o příběh, začněte tím, že se zeptáte, co se stalo, když jste včera skončili. Nálada je v naslouchání důležitým faktorem. Rozkazovačné "ted" přestaňte, posaďte se rovně a dávejte pozor" nevytváří atmosféru naladěnou na příjem.

- Pokud čtete nahlas z obrázkové knihy, ujistěte se, že děti mohou obrázky dobře sledovat. Ve škole, s dětmi usazenými v kroužku okolo vás, se posaďte o trochu výše tak, aby děti v zadních řadách viděly obrázky nad hlavami ostatních.
- Mějte na paměti, že každé dítě baví dobrá obrázková kniha, dokonce to platí i o náctiletých.
- Po přečtení povídky nebo příběhu dejte prostor diskusi doma i ve třídě. Knihy vyvolávají myšlenky, touhy, obavy, zprostředkují objevy. Dovolte jim vyplout na povrch a pomozte dítěti se s nimi vyrovnat mluvenou či psanou formou nebo uměleckým projevem, pokud k němu má dítě sklon. Nedělejte však z diskusí znalostní soutěž a netrvejte na tom, aby dítě povídku vykládalo.
- Pamatujte, že čtení nahlas je dovednost, kterou ovládá přirozeně jen málokdo. Abyste je zvládali s úspěchem, musíte je procvičovat.
- Otcové by se měli obzvláště snažit číst s dětmi. Velká většina učitelů na základních školách jsou ženy, mladí hoši často spojují čtení s ženami a prací ve škole. A bohužel též příliš mnoho otců je možné spíše pozorovat, jak si se syny na hřišti házejí míčem, než aby je brali do knihoven. Rané zapojení otce do četby a zájem o knihy může dát knihám v očích chlapce stejné postavení jako sportu.
- Při čtení používejte pestrou paletu výrazů. Je-li to možné, měňte tón svého hlasu tak, aby odpovídal dialogu. Během napínavé části zpomalte a ztište hlas. Ztišení hlasu na správném místě posluchače dovede na pokraj zvědavosti.
- Nejběžnějším omylem při čtení nahlas, ať jde o sedmiletého nebo čtyřicetiletého čtenáře, je příliš rychlé čtení. Čtete dostatečně pomalu na to, aby si dítě mohlo vybudovat mentální obraz právě slyšeného. Zpomalte natolik, aby si děti mohly prohlížet obrázky v knize bez pocitu spěchu.
- Prohlédněte si knihu a pročtěte ji předem. Čtení předem vám umožní určit části, které byste mohli zkrátit, vypustit nebo jim naopak věnovat větší pozornost.
- Vtělte život autoru i jeho dílu. Najděte si jméno autora či jeho osobní stránku v internetovém vyhledávači. Buď během čtení, nebo po něm řekněte dětem (nebo žákům) něco o autorovi. To dětem umožní pochopit, že knihy jsou psány lidmi, nikoli stroji.
- Dodejte knize třetí dimenzi, kdykoli to bude možné. Mějte kupříkladu po ruce misku s nakrájenými jablky, která se mohou jíst, pokud budete číst o jablkách; přineste harmoniku a bubínek do třídy před čtením, budou-li tyto předměty "vystupovat" v příběhu.
- Pokaždé, když dítě položí otázku, která se týká textu, využijte to jako příležitost k tomu, abyste spolu s ním vyhledali odpověď v příručce. To nesmírně rozšiřuje vědomostní základnu dítěte.

- Vytvořte plakát, který zavěsíte na dveře nebo na stěnu tak, aby na něm dítě mohlo sledovat, kolik knih se již přečetlo; obrázky housenek, hadů, červů a vlaků, na nichž každý článek představuje jednu knihu, plní tento účel stejně dobře.
- Podobně můžete vyvěsit nástěnnou mapu světa, na níž budou malé nálepky vyznačovat místa, kam byl zasazen děj čtených knih.
- Pro méně ochotné čtenáře nebo velmi aktivní děti je často obtížné jen sedět a poslouchat. Papír, křídly a tužky jim dovolují zaměstnat ruce, když poslouchají. (Také si kreslíte, když mluvíte po telefonu.)
- **Dobrá rada:** mějte knihu v pohotovosti pro případ, že budete s dítětem někde dlouho čekat (například u lékaře, při cestě vlakem, autobusem, autem). Kromě toho, že vám pomůže potomka zabavit, vznikne v malé hlavince i užitečná vazba, že knížka je dobrou volbou, když má člověk dlouhou chvíli.
- Mějte vždy připravenou nabídku knih ke čtení s dítětem pro chvíli a vysvětlete jí, že „předčítání“ je součástí její práce a má přednost před televizí.
- Ved'te příkladem. Dejte dětem šanci vás vidět, jak si čtete pro potěšení, mimo dobu vašeho čtení nahlas. Podělte se s nimi o své nadšení pro cokoli, co právě čtete.
- Pokud chtějí číst děti vám, je lepší, pokud je kniha spíše snadnější než příliš těžká, stejně jako bicykl pro začátečníka je lepší menší než příliš velký.
- Motivujte starší děti, aby četly mladším, ale ať jde o náhradu za vás jen částečnou, nikoli úplnou. Mějte na paměti: dospělý bývá nakonec vzorem pro dítě.
- Omezte množství času, které děti tráví před televizí. Výzkum ukazuje, že po asi deseti hodinách u televize týdně výkon dítěte ve škole začíná klesat. Přílišné sledování televize vytváří návyk a poškozuje vývoj dítěte.